

Univerza v Ljubljani

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za elektrotehniko

Komunikacije v avtomatiki

Industrijska omrežja

Stanislav Kovačič

<http://vision.fe.uni-lj.si>

2013/14

Industrijska omrežja

- Okolje, v katerem se uporabljajo
  - Pomen informacije, ki jo prenašajo
  - Naprave, ki jih povezujejo
  - Časovno kritični sistemi
  - Delovanje v realnem času
  - Pomembnejša je odzivnost od prepustnosti
  - Prioritetno obravnavanje podatkov
  - Predvidljivost komuniciranja
-
- (Angl. **Fieldbus**) --- Industrijska (področna) vodila
  - (LON) --- Local Operating Networks

Industrijska omrežja

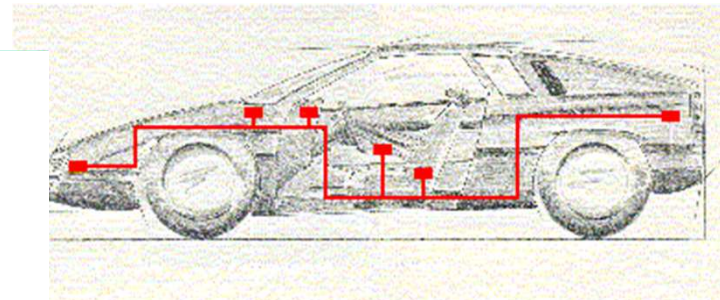
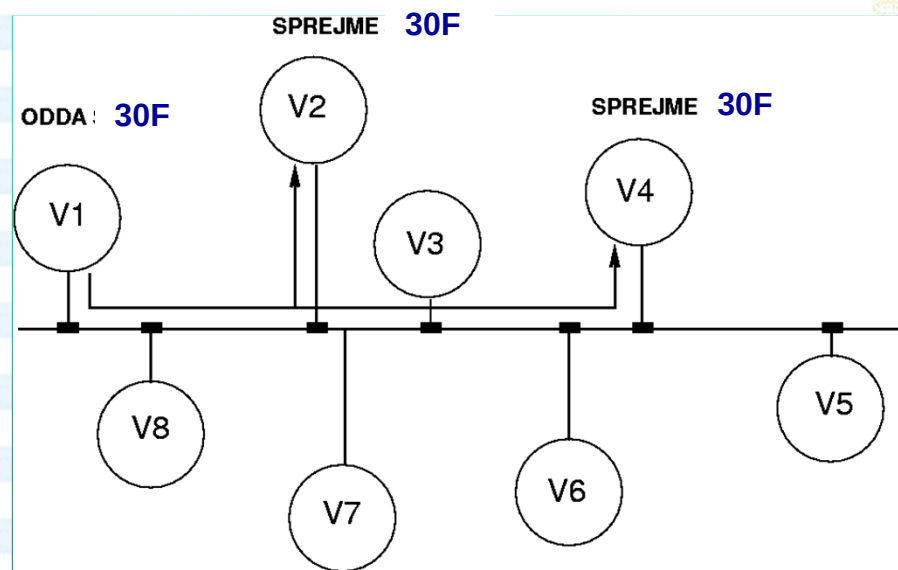
- Nekatere tehnologije
  - Profibus
  - Profinet
  - P-Net
  - W-FIP
  - Modbus
  - Interbus
  - LonWorks
  - CAN, DeviceNet
  - AS-I
  - IEC 61 158 --- Fieldbus standard

CAN - Controller Area Network

- Razvoj podjetja Robert Bosch GmbH
- Mednarodni standard ISO 11 898
- Danes prisoten v mikrokontrolerih (npr. HC08, HCS12), PLC
- Prvotno namenjen za avtomobilsko industrijo
- Primarno še vedno v vozilih, vendar tudi drugje
- Topologija: vodilo
- Hitrost prenosa: odvisna od dolžine kabla (vodila)
- 1Mb/s – 50 m, 500 kb/s – 100 m, i.t.d.
- Prioritetno obravnavanje podatkov
- Komunikacije v realnem času
- Determinističen dostop (?)
- Funkcionalnost spodnjih dveh slojev ISO OSI
- Višji sloji: DeviceNet, CANopen, CANKingdom, ...

CAN naslavljanje

- Vozlišča nimajo naslovov
- Telegram imaj naslov oziroma identifikacijsko številko
- Vozlišča so konfigurirana za oddajanje telegramov z danimi naslovi
- Vozlišča so konfigurirana za sprejemanje telegramov z danimi naslovi

Dostop do kanala (CSMA/CE)

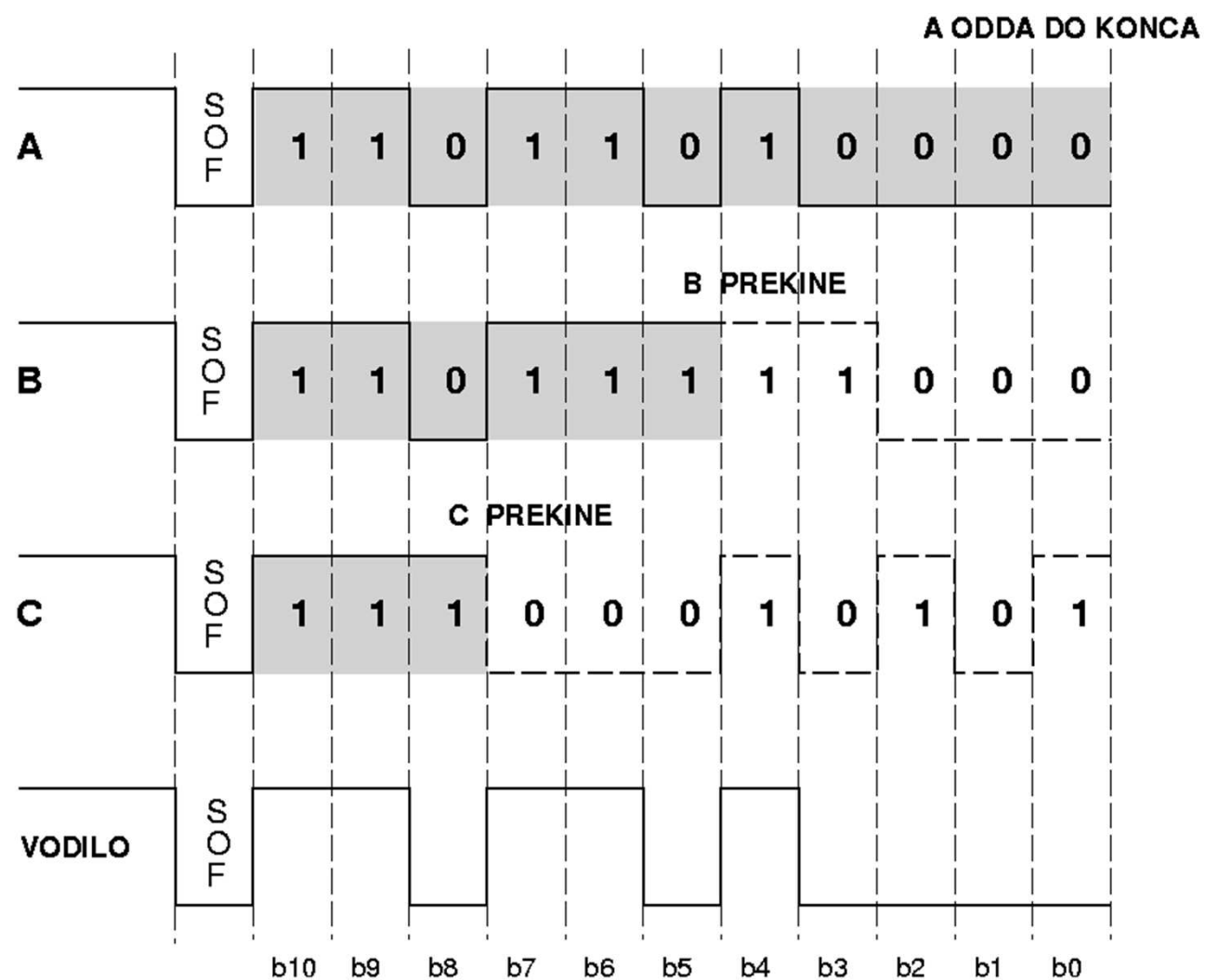
- Vodilo (kanal) deluje kot krajevno porazdeljena logična IN vrata
  - Enica je 'recesivna'
  - Ničla je 'dominantna'
  - V primeru sočasne oddaje dveh postaj ničla prevlada nad enico.
- Na tem je zasnovan prioritetni dostop do kanala
  - Vsak telegram ima svojo oznako – ID številko
  - Oznaka hkrati pomeni prioriteto telegrama
  - V primeru začetka oddaje dveh postaj, prevlada telegram z nižjo številko

Dostop do kanala - primer

	b_{10}	b_9	b_8	b_7	b_6	b_5	b_4	b_3	b_2	b_1	b_0
Vozlišče <i>A</i> :	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Vozlišče <i>B</i> :	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0
Vozlišče <i>C</i> :	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1

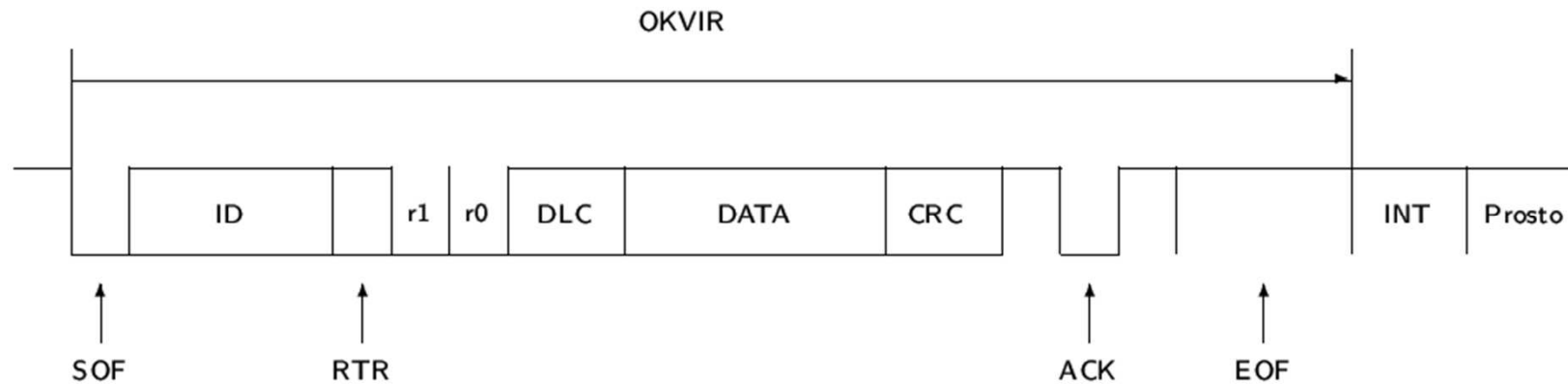
- Predpostavljamo začetek sočasne oddaje vozlišč A, B, C
- Vozlišče A odda telegram z najvišjo prioriteto
- Vozlišča med oddajanjem tudi poslušajo – sprejemajo
- Če se tisto, kar sprejmejo razlikuje od tistega, kar oddajo, prekinejo z oddajo in samo še sprejemajo

Dostop do kanala - primer

CAN – oblika telegrama

- Standardni CAN (CAN 2.A) – 11 bitni ID
- Razširjeni CAN (CAN 2.B) – 29 bitni ID

CAN – oblika telegrama

- SOF (Start Of Frame) – začetek telegrama – dominantna ničla
- ID – identifikacijska številka, nižja vrednost – višja prioriteta
- RTR (Remote Transmission Request) – zahteva za oddajo okvirja
  - Okvir (telegram) običajno odda vozlišče samo, lahko pa da pobudo za oddajo neko drugo vozlišče
- DLC (Data Length Control) – dolžina podatkovnega dela telegrama
  - štirje biti (0 do 8 bajtov podatkov)
- r1, r0 – rezervirano
- DATA – do 8 bajtov podatkov
- CRC – 15-bitni CRC ostanek deljenja s polinomom:

$$x^{15} + x^{14} + x^{10} + x^8 + x^7 + x^4 + x^3 + 1$$

- ACK – potrdilna reža
- EOF – (End Of Frame) sedem recesivnih enic
- NRZ kodiranje signala z vrivanjem bitov na 5 enakih simbolov

Časovna analiza CAN

- Množica sporočil urejenih po padajočih prioritetah

množica sporočil $S = \{S_1, S_2, \dots, S_m, \dots, S_M\}$.

- Množica trajanj sporočil

množica trajanj $C = \{C_1, C_2, \dots, C_m, \dots, C_M\}$.

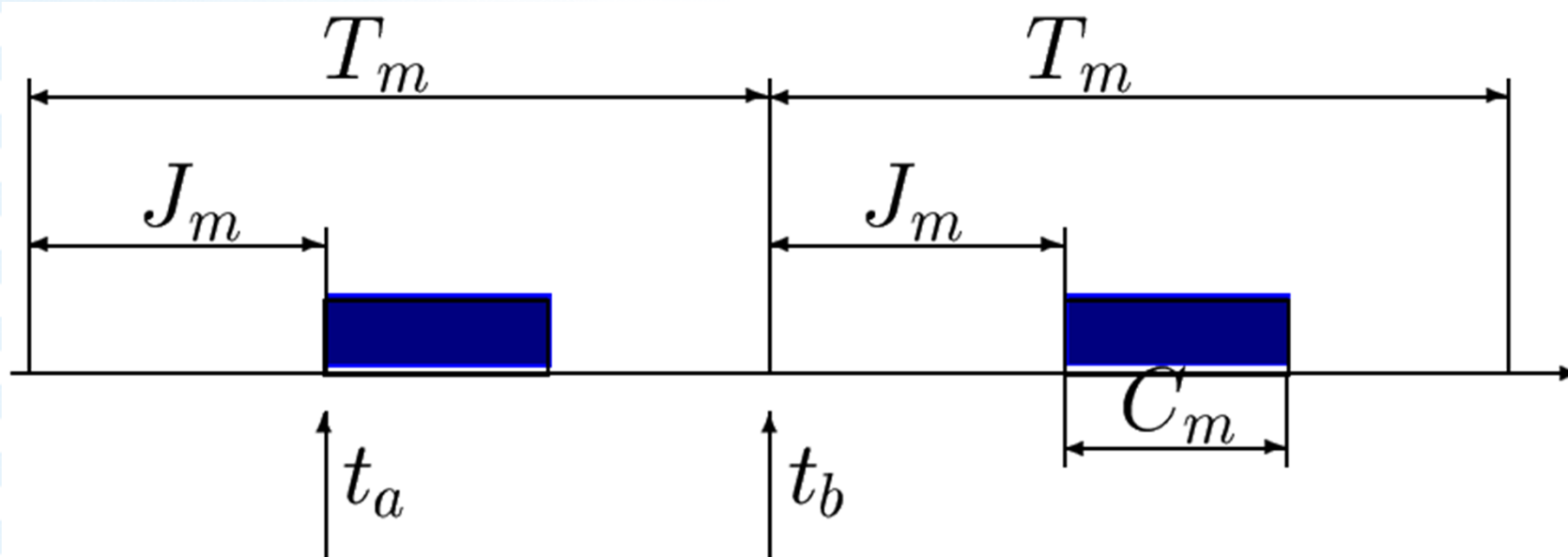
- Ponovljivost

množica period $T = \{T_1, T_2, \dots, T_m, \dots, T_M\}$.

- Razvrstitvena negotovost

množica negotovosti $J = \{J_1, J_2, \dots, J_m, \dots, J_M\}$.

Časovna analiza CAN

Časovna analiza CAN

- Množica skrajnih rokov (angl. Deadline)

množica rokov $D = \{D_1, D_2, \dots, D_m, \dots, D_M\}$.

- Odzivnost

množica odzivnih časov $R = \{R_1, R_2, \dots, R_m, \dots, R_M\}$.

Zahteva za delovanje v realnem času (razvrstljivost):

$$R_m \leq \min\{(T_m - J_m), D_m\}, \quad (m = 1, 2, \dots, M).$$

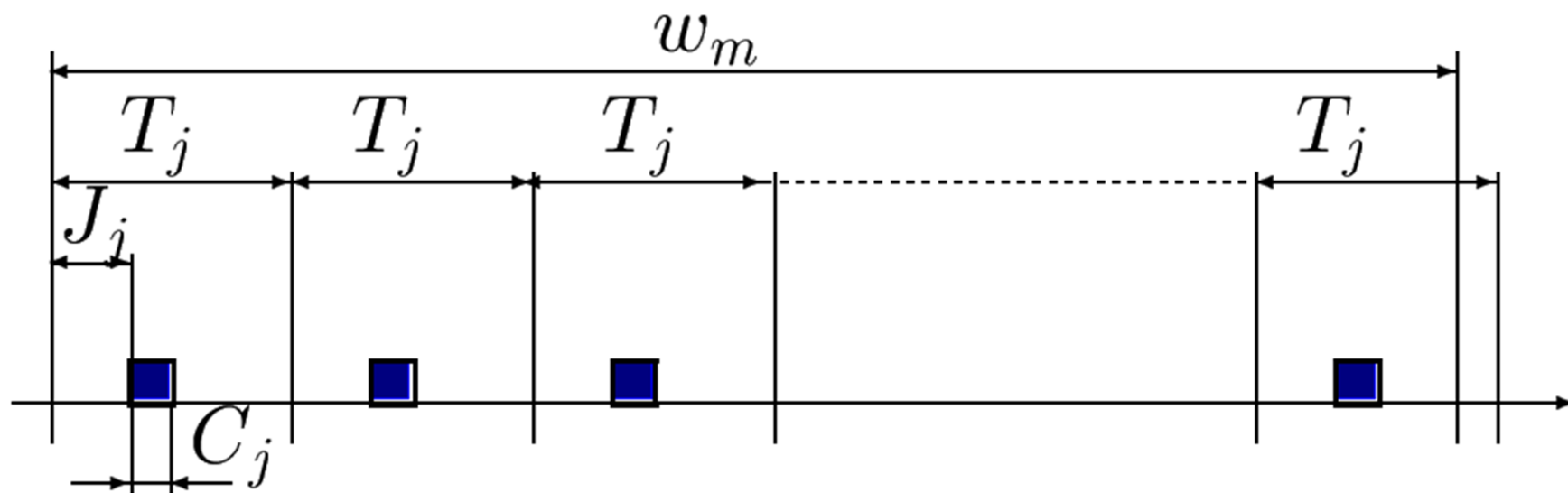
Časovna analiza CAN

$$R_m = J_m + w_m + C_m$$

$$w_m = B_m + \sum_{\forall j \in hp(m)} n_j \times C_j$$

- R_m – odzivni čas telegrama m
- w_m – čakalni čas telegrama m , da pride na vrsto
zaradi oddajanja telegramov z višjo prioriteto in ev. blokade
- B_m – čas blokade telegrama z nižjo prioriteto
- n_j – število oddaj telegrama s prioriteto j med čakanjem

Časovna analiza CAN

$$w_m = B_m + \sum_{\forall j \in hp(m)} \overset{n_j}{\left\lceil \frac{w_m + J_j}{T_j} \right\rceil} \times C_j,$$

Časovna analiza CAN

Iteracija:

$$w_m^{(k+1)} = B_m + \sum_{\forall j \in hp(m)} \left\lceil \frac{w_m^{(k)} + J_j}{T_j} \right\rceil \times C_j, \quad (k = 0, 1, 2, \dots),$$

pri čemer za začetni približek $w_m^{(0)}$ vzamemo na primer nič.

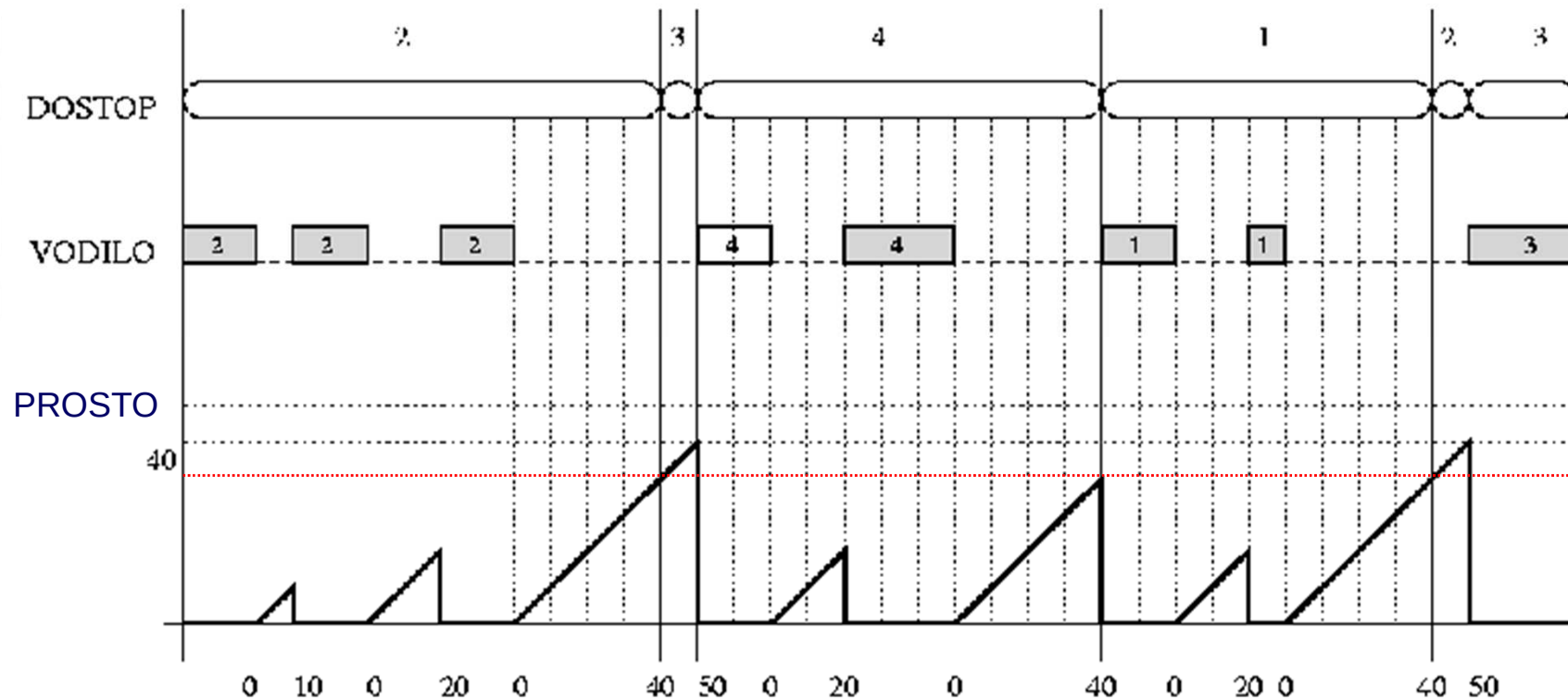
TTCAN

- CAN predstavlja dobro rešitev za spontane – dogodkovno vodene komunikacije
- Večina prometa v sistemih avtomatike pa je periodične narave
- Nadgradnja CAN: TTCAN – Time Triggered CAN
- TTCAN omogoča oboje, periodičen in spontan način komuniciranja
- TTCAN deli čas na 'periodična okna'
- Sinhronizacija se vzpostavi z referenčnim telegramom
- Referenčni telegram oddaja eno od vozlišč.

P-Net

- Razvoj danske industrije
  - Evropski (EN 50170 – 1.del) in del svetovnega (**IEC 61 158**) standarda
  - Topologija vodila, **RS 485**, do 32 nadrejenih postaj, 76.8 kb/s
  - Dostop do kanala: virtualni žeton
-
- Virtualni žeton: dostop do kanala se ureja s časovnim nadzorom
  - Vsaka postaja ima enolično dodeljen naslov
  - Ko se naslovni števec izenači z njenim naslovom, to pomeni, da je dobila žeton

P-Net

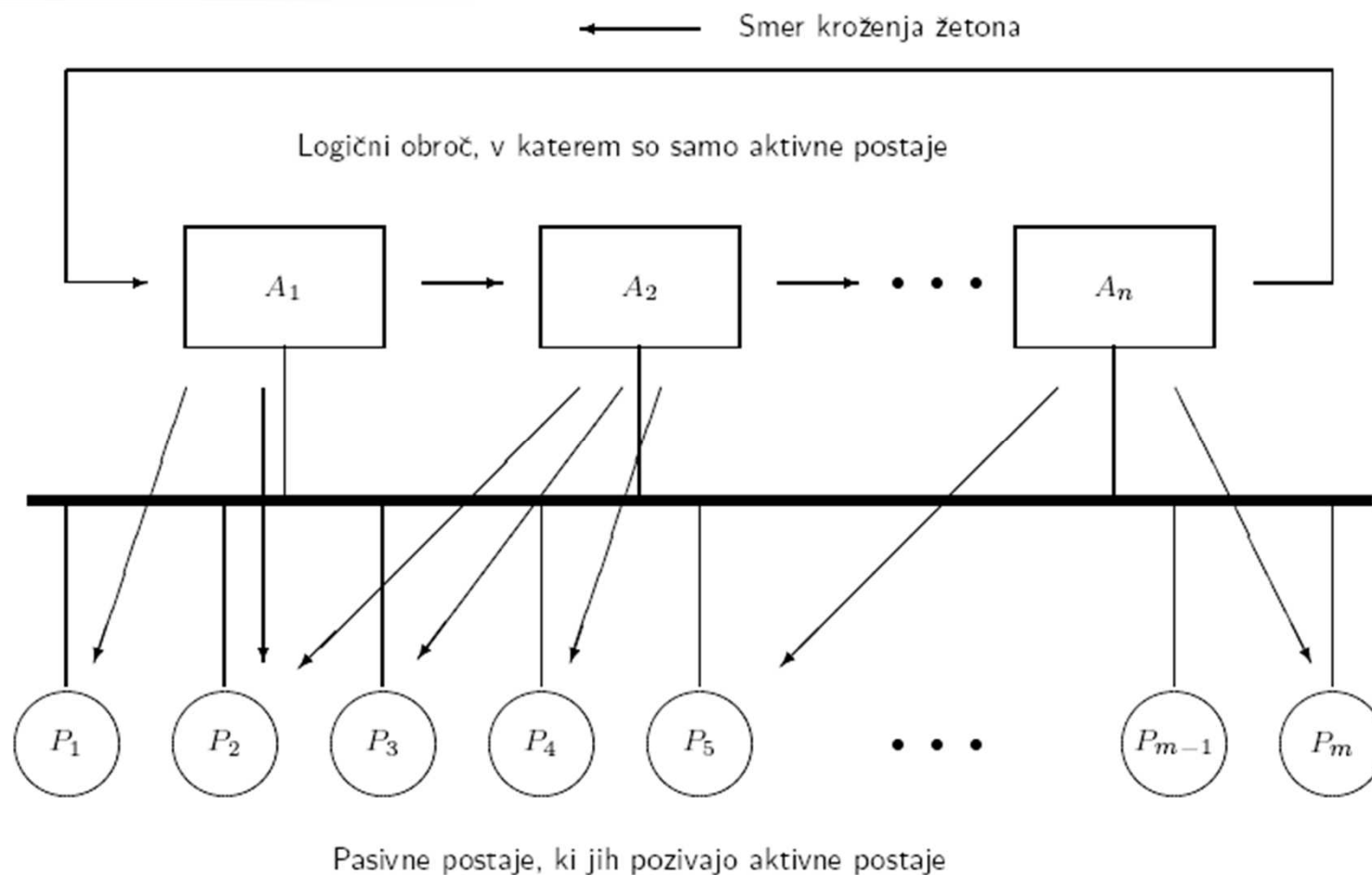

- PROSTO se resetira, ko nekdo zaseže vodilo
- PROSTO teče s taktom oddajanja, ko je vodilo prosto
- DOSTOP je naslovni števec, ki se poveča za ena po 40 taktih časovnika PROSTO, nato pa hitreje - na vsakih 10 taktov
- Ko se DOSTOP izenači z naslovom postaje, ta dobi žeton

Profibus

- ❑ Razvoj nemške industrije (Siemens)
- ❑ Nemški **DIN 19 245**, del evropskega **EN 50 170** in mednarodnega standarda **IEC 61 158**
- ❑ Vodilo z žetonom v povezavi s pozivanjem
- ❑ Tri izvedbe **Profibus FMS, PA, DP**
- ❑ Profibus FMS je praktično izginil, prevladal je Profibus DP
- ❑ Definira 1., 2. In 7. sloj ISO OSI + 'profile'

Profibus – dostop do medija

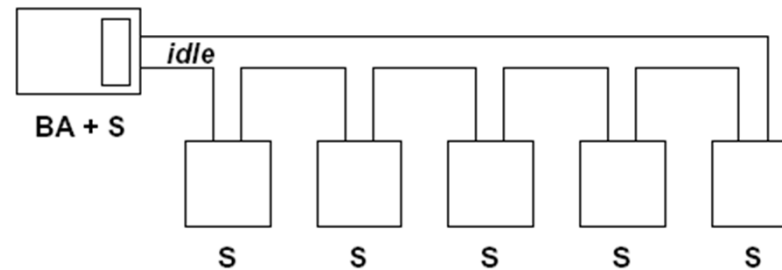

Profibus – dostop do medija

- ☐ Dve vrsti okvirjev: višja in nižja prioriteta
- ☐ Ko postaja dobi žeton, lahko odda en okvir višje prioritete, okvirje z nižjo prioriteto pa samo, če ji čas dopušča
- ☐ Parameter omrežja je ciljni obhodni čas žetona TTRT
- ☐ Ko postaja odda žeton, nastavi števec RTRT na nič, ki nato teče
- ☐ Ko postaja ponovno dobi žeton, primerja dejanski obhodni čas žetona (RTRT) s ciljnim (TTRT)
- ☐ Če je $RTRT > TTRT$ lahko odda samo okvir višje prioritete.

W-FIP

- ❑ Razvoj francoske industrije
- ❑ Del evropskega standarda **EN 50 170**
- ❑ Del mednarodnega standarda **IEC 61 158**
- ❑ Topologija: vodilo
- ❑ Postaje:
  - ❑ Upravljalec vodila (arbiter)
  - ❑ Proizvajalec
  - ❑ Porabnik
- ❑ Dostop do vodila:
  - ❑ “dodeljevan žeton”

W-FIP

- ☐ Dostop do vodila:

- ☐ Upošteva značilnosti industrijske informatike:

- ☐ Večina podatkov je periodične narave

- ☐ Osveževanje (odčitavanje/postavljanje) signalov

- ☐ Nekateri podatki so spontane (neperiodične) narave

- ☐ Pojavijo se spontano - nenapovedano

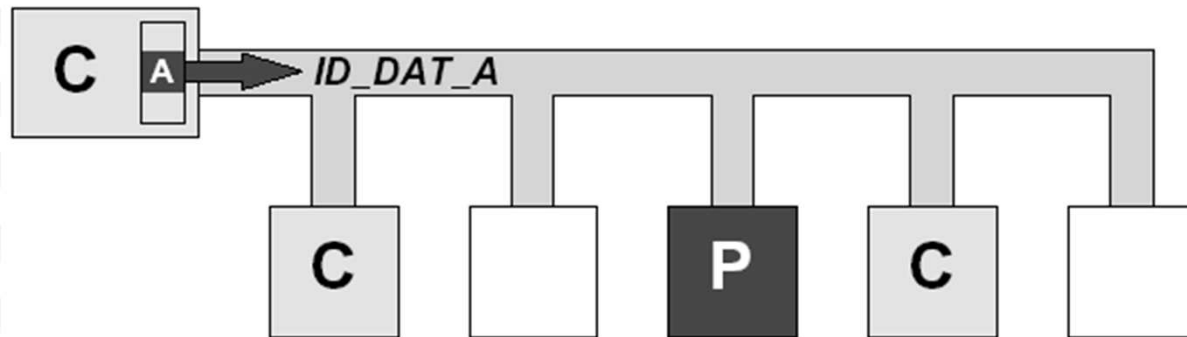
- ☐ Občasno je potrebno prenesti nekoliko večje količine podatkov:

- ☐ Parametriranje, konfiguriranje,...

W-FIP

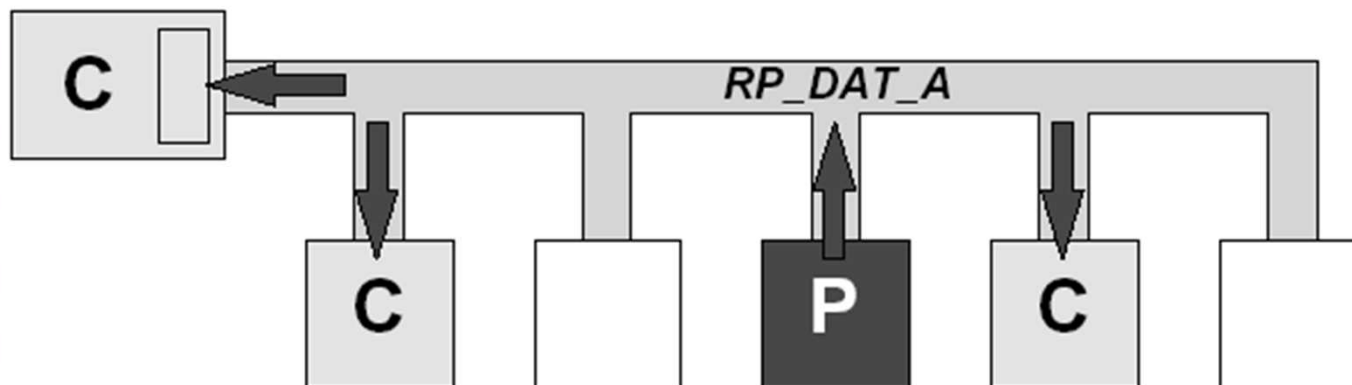
- ❑ Prenos periodičnih podatkov:
  - ❑ Arbiter krožno dodeljuje kanal

- ❑ Arbiter zahteva prenos spremenljivke "A"
- ❑ Ena od postaj se spozna kot proizvajalec "A"-ja
- ❑ Nekatere postaje se spoznajo kot porabniki "A"-ja

W-FIP

- ❑ Proizvajalec (P) pošlje telegram s spremenljivko "A".
- ❑ Porabniki (C) sprejmejo telegram s spremenljivko "A".

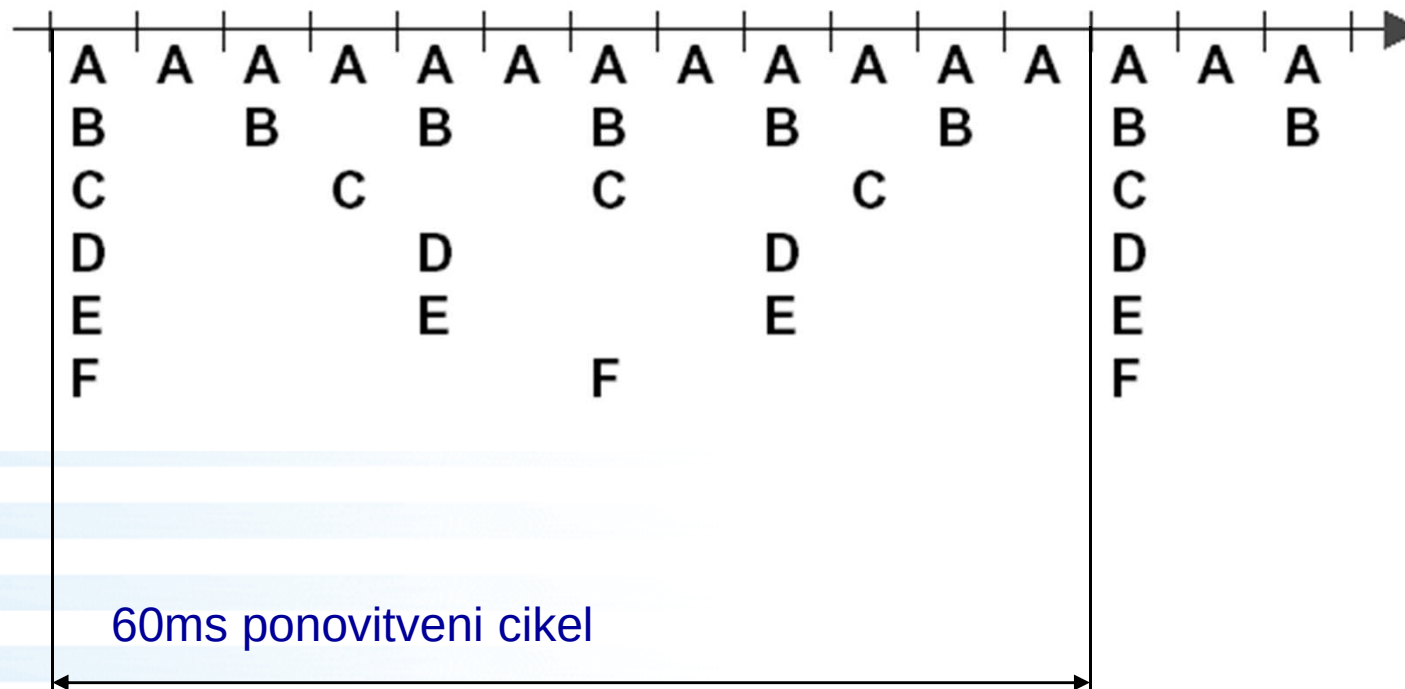
W-FIP

- ❑ Arbiter pregleduje razvrstitveno tabelo (časovni razpored).
- ❑ V skladu s tabelo (periodičnostjo) dodeljuje kanal.

Variable	Périodicity	Type	Time (μ s)
A	5	INT_8	170
B	10	INT_16	178
C	15	OSTR_32	418
D	20	SFPOINT	194
E	20	UNS_32	194
F	30	VSTR_16	290

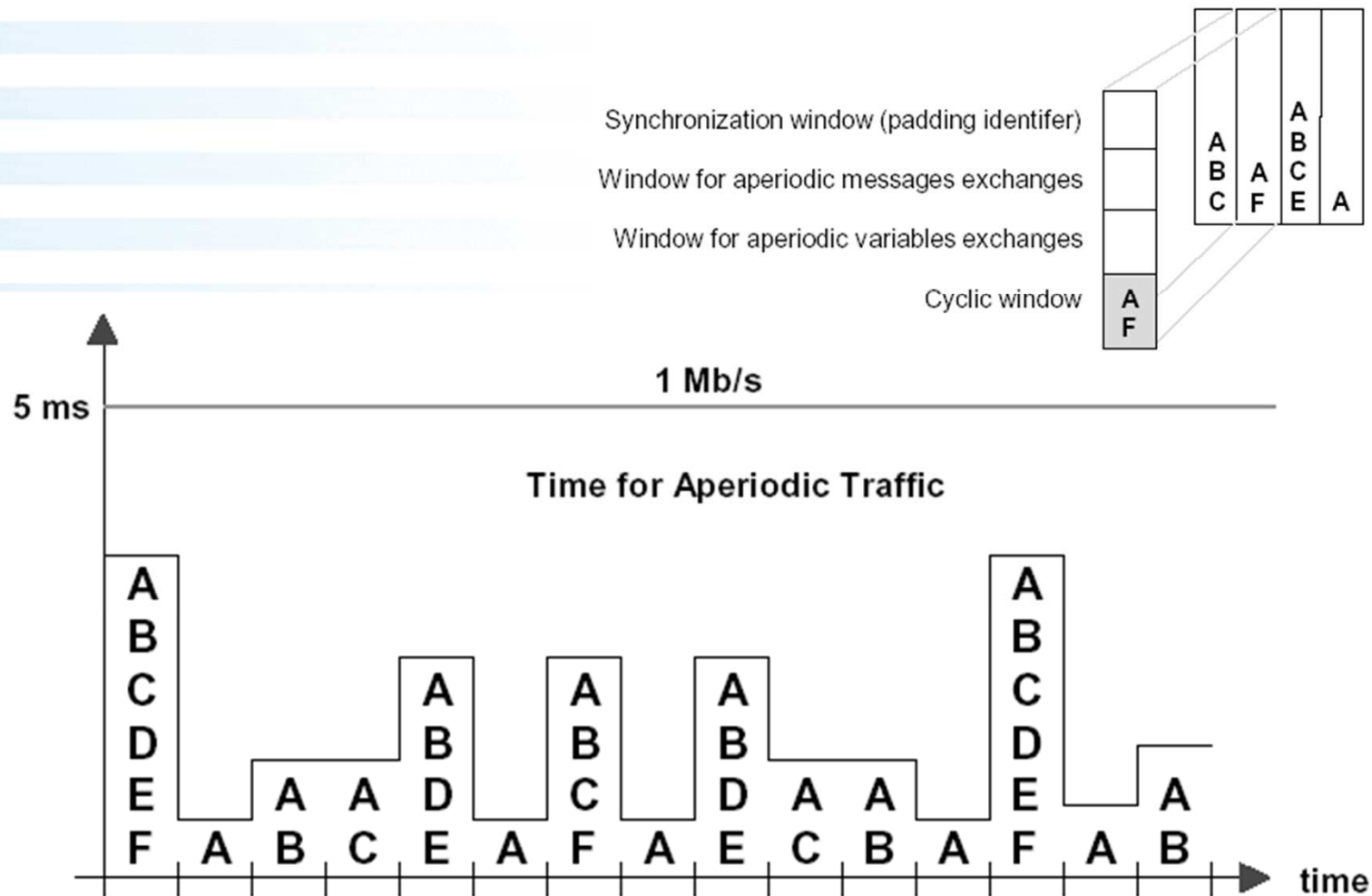
W-FIP

5 ms (osnovni cikel)

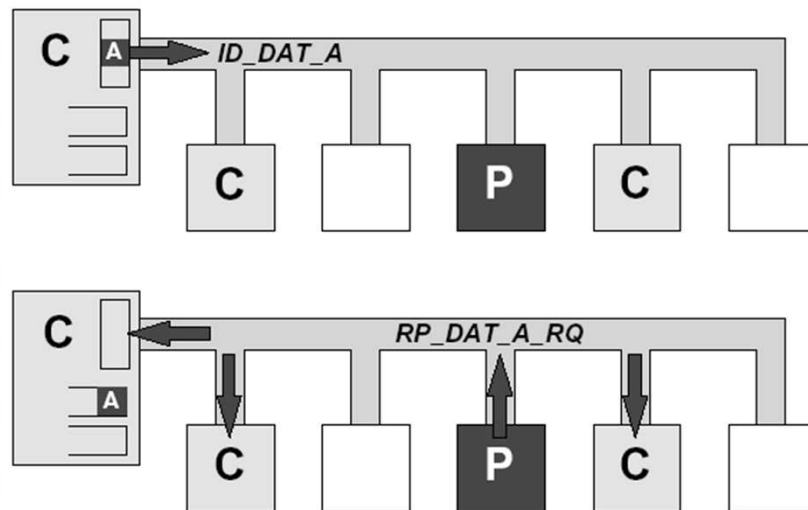
Ponovitveni cikel = (najmanjši skupni mnogokratnik)/(največji skupni delitelj)

W-FIP

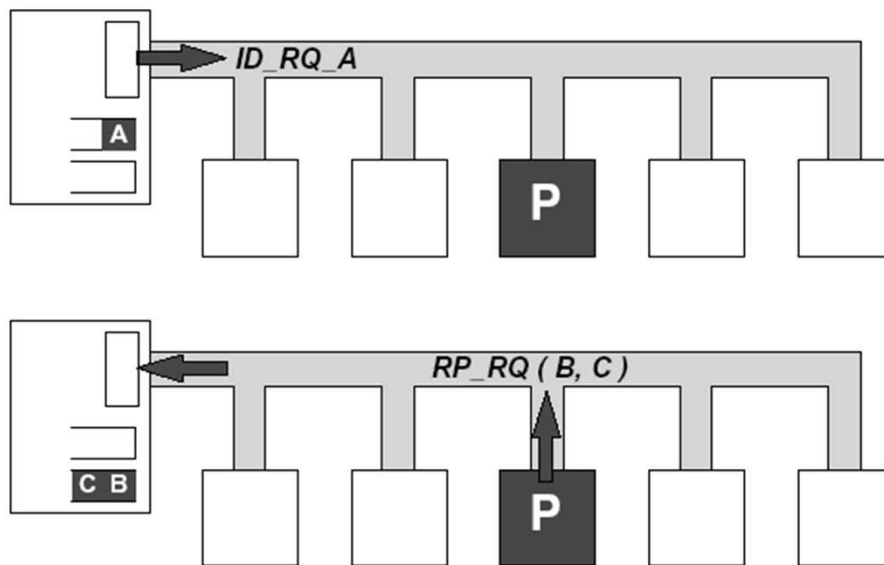
W-FIP

- Prenos spontanih podatkov
  - V času prenosa periodičnih podatkov nekdo zahteva prenos neperiodičnih podatkov.

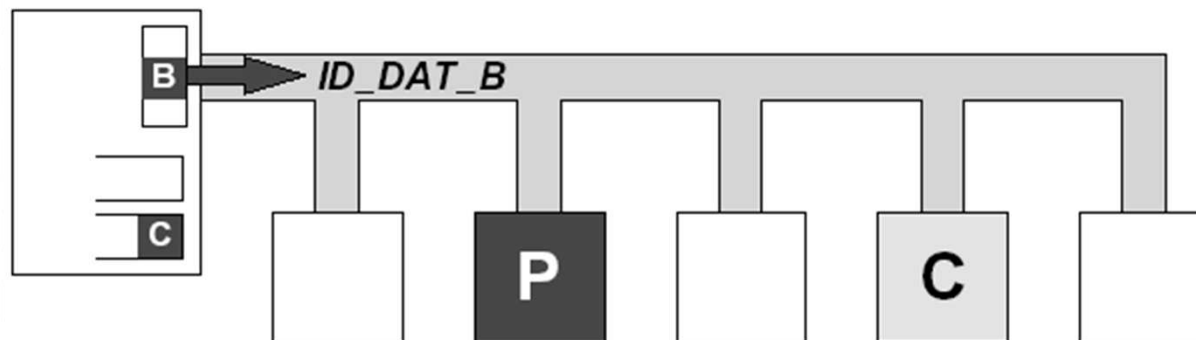
W-FIP

- ❑ V neperiodičnem “oknu” arbiter pozove pobudika prenosa neperiodičnih podatkov.
- ❑ V neperiodičnem oknu pobudnik prenosa sporoči za katere neperiodične podatke gre.

W-FIP

- ❑ V neperiodičnem “oknu” arbiter da možnost za prenos neperiodinih podatkov.
- ❑ Lastnik neperiodičnih podatkov odda podatke.

- ❑ Podobno poteka tudi prenos sporočil.

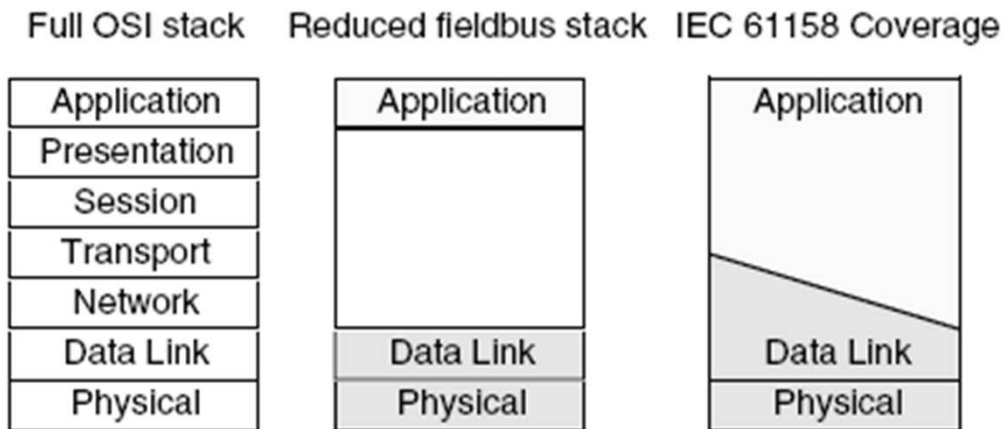
IEC 61158

- Mednarodni standard
- Industrijska omrežna tehnologija za sisteme porazdeljenega vodenja v realnem času.

Zgradba standarda:

- Part 1: Overview and guidance for the IEC 61158 series
- Part 2: Physical Layer specification and service definition
- Part 3: Data Link Service definition
- Part 4: Data Link Protocol specification
- Part 5: Application Layer Service definition
- Part 6: Application Layer Protocol specification

IEC 61158

- Funkcionalnost 3. in 4. sloja (če je potrebna) se pridruži v 2. ali 7. sloj.
- Funkcionalnost 5. in 6. sloja se pridruži 7. sloju
- Funkcionalnost 3 - 5 slojev v teh sistemih ni izražena
(to so manjša omrežja s končnimi vozlišči na enem segmentu)

(povzeto po [R. Zurawski: Industrial Communication Technology Handbook](#),
CRC Press 2005, str. 180.)

IEC 61158

TABLE 7.3 Structure of the IEC 61158 Fieldbus for Industrial Control Systems

Standards Part	Contents	Contents and Meaning
IEC 61158-1	Introduction	Only technical report
IEC 61158-2	PhL: Physical Layer	8 types of data transmission
IEC 61158-3	DLL: Data Link Layer Services	8 types
IEC 61158-4	DLL: Data Link Layer Protocols	8 types
IEC 61158-5	AL: Application Layer Services	10 types
IEC 61158-6	AL: Application Layer Protocols	10 types
IEC 61158-7	Network Management	Must be completely revised
IEC 61158-8	Conformance Testing	Work has been canceled

- Struktura standarda

(povzeto po R. Zurawski: Industrial Communication Technology Handbook, CRC Press 2005, str. 180.)

IEC 61158

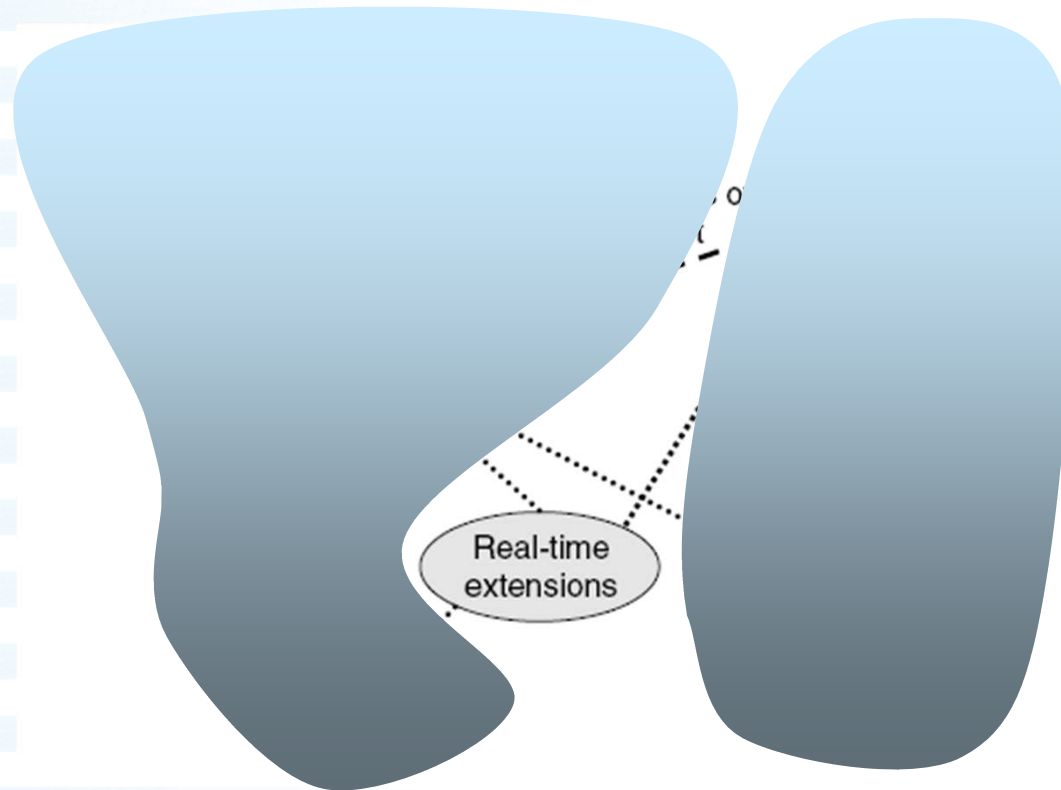
TABLE 7.4 Profiles and Protocols according to IEC 61784-1 and IEC 61158

IEC 61784 Profile	IEC 61158 Protocols			CENELEC Standard	Brand Names
	Phy	DLL	AL		
CPF-1/1	Type 1	Type 1	Type 9	EN 50170-A1 (Apr. 2000)	Foundation Fieldbus (H1)
CPF-1/2	Ethernet	TCP/UDP/IP	Type 5	—	Foundation Fieldbus (HSE)
CPF-1/3	Type 1	Type 1	Type 9	EN 50170-A1 (Apr. 2000)	Foundation Fieldbus (H2)
CPF-2/1	Type 2	Type 2	Type 2	EN 50170-A3 (Aug. 2000)	ControlNet
CPF-2/2	Ethernet	TCP/UDP/IP	Type 2	—	EtherNet/IP
CPF-3/1	Type 3	Type 3	Type 3	EN 50254-3 (Oct. 1998)	Profibus-DP
CPF-3/2	Type 1	Type 3	Type 3	EN 50170-A2 (Oct. 1998)	Profibus-PA
CPF-3/3	Ethernet	TCP/UDP/IP	Type 10	—	PROFInet
CPF-4/1	Type 4	Type 4	Type 4	EN 50170-1 (July 1996)	P-Net RS-485
CPF-4/2	Type 4	Type 4	Type 4	EN 50170-1 (July 1996)	P-Net RS-232
CPF-5/1	Type 1	Type 7	Type 7	EN 50170-3 (July 1996)	WorldFIP (MPS, MCS)
CPF-5/2	Type 1	Type 7	Type 7	EN 50170-3 (July 1996)	WorldFIP (MPS, MCS, SubMMS)
CPF-5/3	Type 1	Type 7	Type 7	EN 50170-3 (July 1996)	WorldFIP (MPS)
CPF-6/1	Type 8	Type 8	Type 8	EN 50254-2 (Oct. 1998)	Interbus
CPF-6/2	Type 8	Type 8	Type 8	EN 50254-2 (Oct. 1998)	Interbus TCP/IP
CPF-6/3	Type 8	Type 8	Type 8	EN 50254-2 (Oct. 1998)	Interbus subset
CPF-7/1	Type 6	Type 6	—	—	Swiftnet transport
CPF-7/2	Type 6	Type 6	Type 6	—	Swiftnet full stack

- Standard je nastajal več kot desetletje

(povzeto po R. Zurawski: Industrial Communication Technology Handbook, CRC Press 2005, str. 180.)

Ethernet ter Internet v industriji

(povzeto po R. Zurawski: Industrial Communication Technology Handbook, CRC Press 2005, str. 180.)

Profinet, Ethernet v industriji

Profinet: TCP/IP in Ethernet

Kategorija 1: odzivni čas reda 100ms

Kategorija 2: odzivni čas reda 10 ms

Kategorija 3: odzivni čas reda 1 ms